

ENFLASYONUN MUHASEBEYE ETKİSİ

Doç. Dr. Rüstem HACİRÜSTEMOĞLU
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İkt. ve İd. Bil. Fakültesi

Enflasyon, fiyatlar genel seviyesinin yükselmesidir. Bu yükselme ekonomide gelir dağılımını sabit gelirliler aleyhine bozmakta, kaynakların yanlış dağılımına neden olmakta, belirsizlik yaratmakta ve yatırımların yavaşlamasına yol açmaktadır.

Enflasyon, işletme düzeyinde aktif yapısının değişimine, aşırı borçlanmaya, finansman sıkıntısına, maliyet artışlarına, ağır faiz yüküne ve üretim daralmasına neden olmaktadır.

Enflasyonun muhasebeye etkisi ise, mali tablolara etkisi ve işletme sonuçlarına etkisi şeklinde ele alınabilir. Muhasebe, işletme ile ilgili bilgileri üçüncü şahıslara planlama, denetleme ve diğer amaçlar için yeterli, zamanlı, pratik, ekonomik boyutlarda muhasebe temel ilkeleri çerçevesinde verir.

Muhasebe temel ilkeleri; paranın ölçü birimi olma, maliyet, sosyal sorumluluk, kişilik, dönemsellik, tutarlılık, karşılaştırma, tam açıklama, objektiflik, tahakkuk, tutuculuk ilkeleri enflasyon dönemlerinde bilançoların ve gelir tablolarının homojenliğini, gerçekliğini, doğruluğunu ve karşılaştırma yapma olanağını ortadan kaldırmaktadır.

Enflasyonda bilançonun aktif ve pasifindeki kalemlerde paranın birbirinden farklı satınalma gücüyle yer alması, kısaca parasal değerlerin kasa, banka, alacak, borçlar vb.) güncel değerle, parasal olmayan değerlerin (sabit kıymet, demirbaş vb.) maliyet değeriyle bulunmasıyla bilançonun homojenliğini bozar ve parasal kazanç-parasal kayıplar ortaya çıkarır. Enflasyonda işletme sonuçları ise maliyet kalemleri ve hasılatın farklı para birimiyle anlam bulmasıyla zahiri kârları ortaya çıkarır. Böylece faaliyet sonucu yanlış bulunur, yanlış kâr dağıtılır, yanlış vergileme olur, yersiz ücret artışları ve yanlış işletme politikaları (üretim, stok, fiyat, pazarlama) takip edilir.

Yukarıda belirlediğimiz bilanço ve gelir tablosu üzerindeki enflasyon etkisi işletmeleri finansman sıkıntısına sokar, sermayesini erzyona uğratar, işletme üretim gücünü kaybeder, verimliliğini kaybeder, yatırım kararlarını yanlış verir.

Muhasebe uygulamaları vergi yasaları çerçevesinde yapılmaktadır. Enflasyonun muhasebeye etkisinin azaltılması, vergi sisteminin enflasyona karşı aşağıdaki önlemleriyle biraz sağlanmıştır.

- a) Yeniden Değerleme, (213 sayılı VUK mükerrer md. 298)
- b) Azalan Bakiyeler Usulüyle Amortisman (213 sayılı VUK mükerrer md. 315)
- c) Alacak ve Borç Senetlerinin Reeskontu/Prekontu (213 sayılı VUK md. 281 ve md. 285)
- d) Sabit Kıymet Yenileme Fonu (213 sayılı VUK md. 328)
- e) Finansman Fonu (5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu mükerrer md. 8)
- f) Gayrimenkul Satışlarından Doğan Kârın Sermayeye İlavesi (5422 sayılı KVK Geçici Md. 10)

Yukarıda sıraladığımız yasal önlemlerin kullanımı dışında aşağıdaki önlemler ile enflasyondan muhasebe ve işletme korunmaya çalışılmaktadır. Enflasyonist ortamda kâr dağıtmamak, dikkatli finansman politikası, etkin alacak tahsili, borçların konsolidasyonu, teşviklerden yararlanma, halka açılma, finansal tabloların düzeltilmesi, şirket evlilikleri, fason iş yaptırma, tüketicinin finansmanı, yeni teknolojiler, satışın teşvik edilmesi, mamul çeşitlendirilmesi, dış pazar aranması, yatırımların kısa dönemde gerçekleştirme, stok devir hızının artırılıp asgari stokla çalışılması.

Ülkemizde kısa dönemde enflasyon düşürülemezse, stok değerlendirme yöntemi olarak LIFO uygulamasının yasallaşması ve enflasyon muhasebesi uygulamasıyla enflasyonun muhasebeye etkisi ortadan kaldırılabılır. Enflasyon muhasebesi ile yöneticiler ve üçüncü kişiler enflasyondan arınmış bilgileri, doğru bilgileri yönetimde araç olarak kullanacaklardır. İşletmeler enflasyon muhasebesi uygulaması ile gerçek kâr, gerçek vergi düzlemine gelecekler ve faaliyetlerini devamlı kılacaklardır. Finansman politikaları rasyonelleşecek ve muhasebenin otofinansman müesseseleri etkin rol oynayacaktır.

Enflasyon muhasebesi uygulaması ile düzeltilmiş finansal tablolar muhasebenin gelişen ekonomi ve iş hayatına ayak uydurması sağlanacaktır.

Düzeltilmiş finansal tablolar ile finansal analiz daha doğru yapılacak işletmeler daha iyi değerlendirilecektir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- 1- AKDOĞAN, Nalan.; Eflasyon Muhasebesi, Kalite Matbaası, Ankara, 1980.
- 2- ALTUĞ, Osman.; Maliyet Muhasebesi, M.Ü. Nihad Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayın No: 434, İstanbul, 1989.
- 3- ATAMAN, Ümit.; Muhasebe Dönemsonu İşlemleri, Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı, İstanbul, 1992.

- 4- Beyanname düzenleme Kılavuzu; Maliye Hesap Uzmanları Derneđi, İstanbul, 1992.
- 5- CÖMERT, Nuran; Tarihi Maliyet Muhasebe Bilgisinin Enflasyon Dönemlerindeki Kusurları, Vergi Dünyası, Sayı 84, İstanbul, 1988.
- 6- ÇAKICI, Latif; Türkiye ekonomisi Nereye Gidiyor?, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1992.
- 7- DURMUŞ, A. Hayri; Mali Tablolar Tahlili, M.Ü. Nihad Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayını, İstanbul, 1990.
- 8- ERTUNA, İ. Özer; Enflasyon Düzeltmeli Mali Tablo Analizi, Boğaziçi Üniversitesi Yayını, Gözlem Matbaacılık, İstanbul, 1980.
- 9- İstanbul Mülkiyeliler Vakfı; Enflasyon Muhasebesi, Mi-Ka Matbaacılık, 1990.
- 10- KOÇ-YALKIN, Yüksel; İşletmelerde Mali Analiz Teknikleri, Ankara, 1988.
- 11- PEKER, Alpaslan; Modern Yönetim Muhasebesi, İ.Ü.İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Yayın No: 53, İstanbul, 1988.
- 12- PEKİNER, Kamuran; İşletme Denetimi, İ.Ü.İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Yayın No: 55, İstanbul, 1988.
- 13- SAYARI, Mehmet; Enflasyonda Gerçek Satış Kârının Saptanması, Ankara İTİA, Yayın No: 146, Ankara, 1981.
- 14- SEVGİNER, A. Sait; Yönetim Muhasebesi, M.Ü. Nihad Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayını 423, İstanbul, 1988.
- 15- ULU, Ahmet; Enflasyon Muhasebesi, Kavram Matbaası, İzmir, 1985.
- 16- UMAN, Nuri; Enflasyon Muhasebesi, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1979.
- 17- YÜKSEL, Ahmet; Enflasyon Muhasebesi, Üçdal Neşriyat, İstanbul, 1982.